

Meer voor wie minder heeft! Minimabeleid 2015 – 2018

Voorwoord wethouder van der Zanden

Zo'n 10% van de Helmonders leeft op of onder de grens van het sociaal minimum. Zo'n inkomensgrens is een hard, meetbaar gegeven. Het zegt echter niets over hoe iemand met zijn financiële situatie omgaat. Of hij in staat is zelfstandig het hoofd boven water te houden. Of hij, behalve een dak boven zijn hoofd en boodschappen, ook nog de sportclub kan betalen, of aanvullende medische zorg als die nodig is. Of hij nog in staat is en de wil heeft om andere mensen te ontmoeten.

Armoede gaat niet alleen over weinig geld hebben. Armoede gaat over een gevoel van eigenwaarde, zelfregie, en meetellen in de maatschappij. Wij willen een sociale stad zijn, waarin wij alle Helmonders een plek gunnen om mee te kunnen doen. Iedereen op zijn of haar eigen manier. Ongeacht leeftijd, inkomen, of eventuele beperkingen. Waarbij wij een sociaal vangnet bieden aan hen die dat echt nodig hebben. Dat is de ambitie van dit college.

Voor u ligt het nieuwe minimabeleid van de gemeente Helmond. Het beleid is gericht op meedoen in de samenleving. Het gaat erom dat mensen uiteindelijk uit hun moeilijke situatie komen en zelf de regie voor hun situatie kunnen (blijven) nemen. Dat vraagt uiteraard van hen zelf een flinke inspanningsverplichting. Daarbij willen we onze inwoners graag ondersteunen.

Om dat zo goed mogelijk te kunnen doen, zijn wij in gesprek gegaan met de stad over armoede. Wij hebben intensieve gesprekken gehad met Helmondse minima, professionals, vrijwilligers en belangenbehartigers over wat zij zélf willen en nodig hebben. Wij hebben hen gevraagd waaruit het minimabeleid zou moeten bestaan. Hun inbreng is terug te vinden in het document dat voor u ligt.

Er zit enorm veel kracht, creativiteit en energie bij Helmondse minima en het maatschappelijk veld om vraagstukken aan te pakken. Zij komen ook zelf met oplossingen en eigen initiatieven. Wij putten hier inspiratie uit en maken gebruik van deze kracht als basis voor de vernieuwde aanpak. Een aanpak die ook wordt gekenmerkt door integraliteit in het sociale domein. Want vaak liggen financiële zorgen ten grondslag aan problemen op andere leefgebieden. In de transformatie van het sociale domein vormt daarom het minimabeleid een belangrijk onderdeel.

Gezamenlijk hebben we ook geconstateerd dat er al veel voorzieningen zijn in Helmond voor mensen met een krappe beurs. Ik heb veel waardering voor de vele vrijwilligers en professionals die zich dagelijks voor hen inspannen. Samen met het maatschappelijk veld zoeken we naar mogelijkheden om elkaar hierin te versterken, taboes te doorbreken en drempels te verlagen.

Nathalie van der Zanden-van der Weijden
wethouder Wmo, Armoedebestrijding en Stadswinkel

Inhoudopgave

Voorwoord wethouder van der Zanden	3
1. Inleiding	5
Zelfredzaamheid voorop	5
Kansen voor kinderen	5
In gesprek met de stad	5
Wat viel op?	6
Leeswijzer	6
2. Achtergrond	7
Inkomen	7
Werkloosheid	7
Schulden	7
Gebruik regelingen	8
3. Huidig beleid	9
Beleidsonderwerpen en thema's	9
Regelingen	11
Gesubsidieerde voorzieningen	12
4. In gesprek met de stad	15
Taboe doorbreken	15
Preventie	16
Vroegsignalering	17
Gebruik voorzieningen	18
Vaardigheden vergroten	19
Meedoen	20
5. Nieuw beleid	21
Taboe doorbreken	21
Preventie	23
Vroegsignalering	24
Gebruik voorzieningen	25
Vaardigheden vergroten	26
Meedoen	27
6. Communicatie	29
Uitgangspunten voor communicatie:	29
Bekendheid aanbod versterken met communicatiemiddelen	29
7. Financiën	30
Bijlage 1	32
Overzicht van de gesprekspartners	32
Bijlage 2	33
Uitkomsten werkconferentie armoedebestrijding	33

1. Inleiding

De economische crisis heeft voelbare gevolgen voor mensen die het financieel lastig hebben. In Helmond is het aantal inwoners met beperkte financiële middelen de afgelopen jaren dan ook toegenomen. Ruim 1 op de 10 huishoudens behoort tot deze groep. Ook het aantal inwoners met schuldenproblematiek wordt steeds groter. Redenen om extra aandacht te hebben voor de zelfredzaamheid van huishoudens met een lager inkomen.

Zelfredzaamheid voorop

Wij vragen onze inwoners om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor hun situatie, zelf een eerste stap te zetten bij financiële problemen en uiteindelijk (weer) zoveel mogelijk zelfredzaam te worden. Ons uiteindelijke doel is dan ook dat zoveel mogelijk inwoners in staat zijn te leven zonder ondersteuning bij financiële vragen. En, dat degenen met een kleine beurs niet langs de zijlijn staan. Dit vraagt van ons dat wij ervoor zorgen dat inwoners van onze stad weten hoe zij die eerste stap kunnen zetten en waar zij terecht kunnen voor antwoorden op vragen, ondersteuning en voorzieningen. Goede communicatie, samenwerking en doorverwijzing spelen hierbij een belangrijke rol. Voor degenen die dit echt nodig hebben, bieden wij een (groter) vangnet in de vorm van diverse regelingen en voorzieningen.

De drie decentralisaties dagen ons uit om een sterk lokaal netwerk in te richten, zodat problemen vroegtijdig gesignaleerd en opgepakt kunnen worden, voordat ze groter worden en om zware vormen van hulpverlening vragen. Onze versterkte inzet op het bestrijden van financiële problemen gaat hand in hand met de transformatie in het sociale domein die voor ons ligt.

De basis voor financiële zelfredzaamheid is het hebben van werk. Wij realiseren ons dat dit niet voor iedereen mogelijk is door economische – en/of persoonlijke omstandigheden. Met behulp van breed ingezet minimabeleid willen wij zo veel mogelijk belemmeringen wegnemen en hiermee participatie stimuleren.

Het is van belang dat iedereen de kans krijgt om mee te (blijven) doen. Ook degenen met een lager inkomen. Hiervoor doen wij een forse investering in het verruimen van diverse inkomensregelingen, zodat veel meer inwoners hiervan gebruik kunnen maken en hierdoor meer financiële armslag krijgen.

Kansen voor kinderen

Kinderen hebben hierbij onze speciale aandacht. Ieder kind verdient kansen om zich te ontwikkelen. Daarbij is het belangrijk dat zij mee kunnen doen zonder financiële beperkingen.

In gesprek met de stad

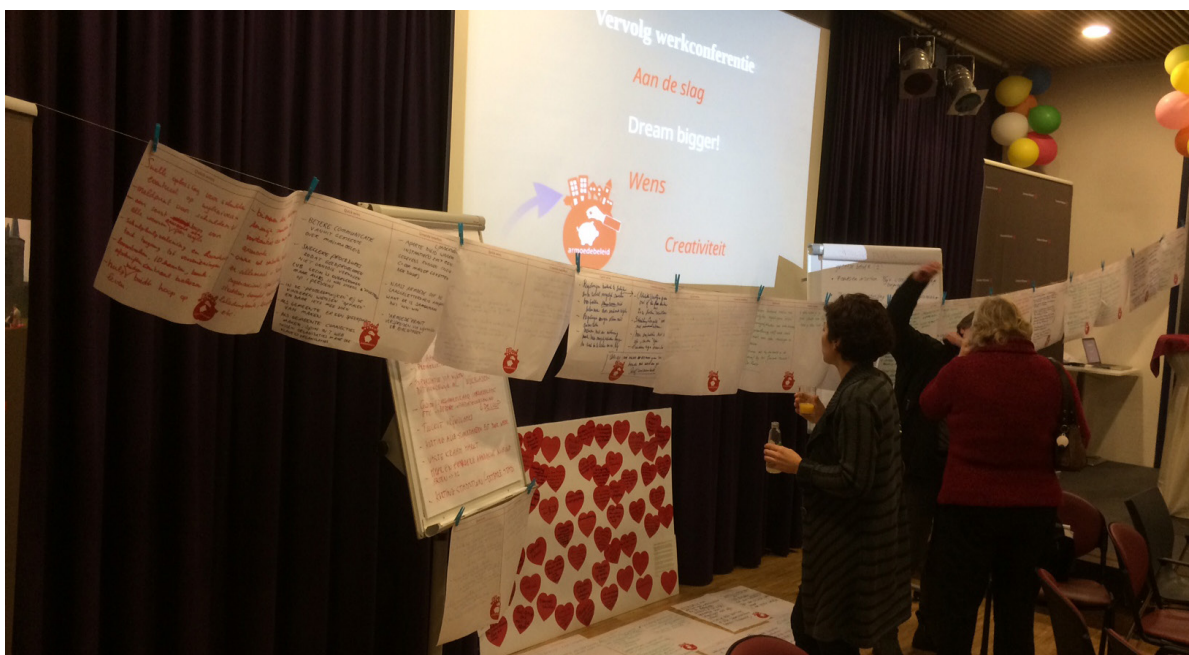
Om ons beleid tegen het licht te houden en te horen welke behoefte er is in de stad, zijn we in gesprek gegaan met professionele organisaties, zelforganisaties en inwoners, die bereid waren om hun verhaal met ons te delen. Ook heeft een groot aantal gebruikers van de Super Sociaal en de Lets Ruilwinkel een vragenlijst ingevuld en ons zo van aanvullende informatie voorzien. Op de werkconferentie armoedebestrijding op 12 februari 2015 hebben professionals, vrijwilligers en inwoners vervolgens verder met elkaar gesproken over het thema. Zes thema's zijn te onderscheiden op basis van deze gesprekken en de werkconferentie; taboe doorbreken, preventie, vroegsignalering, gebruik voorzieningen, vaardigheden vergroten en meedoen. In deze beleidsnotitie leest u op diverse plekken citaten uit de gesprekken en de werkconferentie.

Wat viel op?

1. Er zijn in onze stad veel voorzieningen. Organisaties kennen elkaars aanbod echter lang niet altijd, waardoor verwijzing niet goed plaatsvindt. Ook inwoners zijn hier slecht van op de hoogte.
2. Het is belangrijk om in te zetten op preventie. Op het hebben van financiële problemen rust een taboe. Zowel inwoners als professionals geven dit aan. Mensen schamen zich om met hun problemen naar buiten te treden. Om in te zetten op preventie moet het taboe doorbroken worden. Het gebruik van voorzieningen moet dan ook laagdrempelig zijn. Het steeds maar weer opnieuw aan moeten leveren van inkomensgegevens is voor velen een (te) hoge drempel.
3. Tijdens de werkconferentie bleek dat schulden er vaak voor zorgen dat van 'meedoen' geen sprake kan zijn. Schulden belemmeren dan letterlijk de weg naar oplossingen, zoals het vinden van een baan. Vaak moet er eerst een oplossing komen voor de schulden, voordat er verdere stappen gezet kunnen worden. Het (gedeeltelijk) opkopen van schulden, waar dan een inspanningsverplichting tegen over staat, kan een oplossing bieden.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 vindt u achtergrondinformatie en cijfers over inwoners met beperkte financiële middelen in Helmond. In hoofdstuk 3 bespreken we wat er op het brede gemeentelijk beleid wordt gedaan voor inwoners met een lager inkomen en welke regelingen en gesubsidieerde voorzieningen er zijn. Om gebruik te maken van de kennis en ervaring die er in de stad is, zijn wij met verschillende partners in gesprek gegaan. In hoofdstuk 4 komt de informatie die is opgehaald aan bod. Deze informatie heeft geleid tot een aantal beleidsintensiveringen. In hoofdstuk 5 geven wij aan op welke manier we ons beleid gaan versterken. Communicatie is van groot belang voor de uitvoering van ons beleid. Daarom belicht hoofdstuk 6 het onderwerp communicatie. Hoofdstuk 7 ten slotte geeft een overzicht van de financiële middelen.

2. Achtergrond

Inkomen

De Monitor lage inkomens 2014 geeft cijfers over inwoners met beperkte financiële middelen. In 2011 waren er in Helmond 4.000 huishoudens met een inkomen tot 105% van het sociaal minimum. Dit is bijna 11% van het totaal aantal Helmondse huishoudens, in tegenstelling tot 9,2% in Nederland. In vergelijking met Eindhoven en Tilburg is het aantal minimahuishoudens ongeveer gelijk. 7.300 inwoners behoren tot de minimahuishoudens. De verwachting is dat het aantal inwoners met een laag inkomen na 2011 nog verder is toegenomen en dat in 2014 4.300 huishoudens (11%) een inkomen hadden tot 105% van het sociaal minimum. Meer dan een kwart (28%) van de huishoudens met een beperkt inkomen woont in de binnenstad. Daarnaast kennen ook de wijken Helmond-Noord, Helmond-Oost en Helmond-West veel minimahuishoudens.

De groep huishoudens met een inkomen tot 105% bestaat voor 23% uit werkenden. Ruim driekwart van deze huishoudens ontvangt een uitkering. Meer dan de helft van de huishoudens met een inkomen tot 105% van het sociaal minimum (51%) bestaat uit alleenstaanden. Ook eenoudergezinnen hebben een relatief groot aandeel in deze groep (19%). Van alle eenoudergezinnen heeft meer dan een kwart een beperkt inkomen.

In 2011 groeiden ongeveer 1.900 kinderen op in een gezin met een inkomen tot 105% van het sociaal minimum. Dit is bijna 10% van het totaal aantal kinderen in Helmondse huishoudens. Dit aantal is de laatste jaren aan het stijgen, in 2008 ging het nog om 1.600 kinderen (8,6%). De verwachting is dat dit aantal oploopt tot 2.100 kinderen in 2014.

Uit onderzoek van de GGD Zuidoost-Brabant onder de Helmondse bevolking (Volwassenenmonitor GGD Zuidoost-Brabant, 2012-2013) blijkt dat 26% van de ondervraagde volwassenen moeilijk rondkomt. Een vijfde van de ondervraagden geeft aan dat zij geen lidmaatschap van een sportclub of vereniging kan betalen. Voor 12% is het niet mogelijk om (een deel van de) vrienden en/of familie te bezoeken om financiële redenen. 5% geeft aan onvoldoende geld te hebben om het huis goed te verwarmen.

Werkloosheid

In januari 2014 lag het percentage werklozen in Helmond op 7,4% van de beroepsbevolking. Het Nederlands gemiddelde was 5,8%. In februari 2015 was het afgenomen tot 6,5% en het percentage in Nederland tot 5,1%.

Schulden

Het aantal inwoners dat hulp vraagt bij het oplossen van schulden is de afgelopen jaren toegenomen. In 2013 zijn er via het intakekompas 567 aanvragen voor schuldhulp gedaan. In de meeste gevallen waren de problemen dusdanig dat een schuldsaneringstraject werd ingezet. In 2008 lag het aantal aanvragen bij schulddienstverlening nog op 253.

De toename van het aantal inwoners met schulden komt overeen met landelijke cijfers. Volgens cijfers van het NVVK (Vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren) meldden zich in 2013 89.000 mensen met schulden, in 2012 waren dit er nog 84.500. Naast mensen met een laag inkomen of een uitkering gaat het de laatste jaren steeds vaker ook om inwoners met hoge(re) inkomens.

Gebruik regelingen

De Monitor lage inkomens 2014 geeft ook cijfers over het gebruik van gemeentelijke regelingen voor financiële ondersteuning. Voor zover mogelijk is voor elk van de regelingen het bereik bepaald. Wanneer voor een regeling de doelgroep ruimere grenzen heeft dan uitkeringsgerechtigd of een maximaal inkomen is het bereik van de doelgroep niet te bepalen. Van de bijna 4.500 huishoudens die in 2013 gebruik hebben gemaakt van gemeentelijke inkomensvoorzieningen heeft 61% gebruik gemaakt van 1 regeling. Dit betekent dat bijna 4 op de 10 huishoudens gebruikmaken van minimaal 2 regelingen.

Tabel: Overzicht van gemeentelijke inkomensondersteunende regelingen.

Regeling	Gebruik	Doelgroep	Bereik
Individuele bijzondere bijstand	1.220	5.100	24%
Langdurigheidstoeslag	1.160	Niet te bepalen	Niet te bepalen
Kwijtschelding	3.040	4.100	74%
CAV	2.140	5.100	42%
Maaltijdservice (Deze regelingen worden geteld per persoon, niet per huishouden)	122	Niet te bepalen	Niet te bepalen
Ouderenvervoer	80	Niet te bepalen	Niet te bepalen
Compensatieregeling	975	Niet te bepalen	100% (Het bereik van deze regeling is 100%, vanwege de manier waarop de regeling wordt uitgevoerd. Iedereen die voldoet aan de maximale inkomensnorm werd door het CAK automatisch gecompenseerd.)
Participatieregeling kinderen (Deze regelingen worden geteld per persoon, niet per huishouden)	1.170	2.800	42%

3. Huidig beleid

Het gemeentelijk beleid is erop gericht de zelfredzaamheid van huishoudens met een lager inkomen te vergroten. Dat streven beperkt zich niet tot het minimale beleid, maar strekt zich uit over meerdere beleidsterreinen, regelingen en gesubsidieerde voorzieningen.

Beleidsonderwerpen en thema's

Sinds 1 januari 2015 zijn de maatschappelijke decentralisaties een feit en zijn wij verantwoordelijk voor een groot aantal nieuwe taken in het sociale domein. Feitelijk staan we daarmee pas aan het begin van de transformatieopgave die er de komende jaren voor ons ligt. Wij werken aan een zo integraal mogelijke aanpak bij de uitvoering van de taken op het gebied van werk en inkomen, zorg en ondersteuning en jeugdhulp. Wij investeren in initiatieven in onze stad die erop zijn gericht zelfredzaamheid en participatie te bevorderen. In de praktijk zien wij dat financiële problemen vaak samengaan met problemen in gezinnen en problemen op gebied van zelfredzaamheid. De decentralisaties bieden kansen voor een integrale benadering en aanpak hiervan.

Inkomensondersteuning en schulddienstverlening vormen belangrijke schakels in ons gemeentelijk beleid. Hiermee wordt beoogd mensen met een minimum inkomen en/of mensen in financiële problemen te ondersteunen. Het minimale beleid kent verschillende instrumenten op het gebied van (schuld)preventie en schulddienstverlening, (inkomens)ondersteuning, activering en samenwerking. Het minimale beleid is er in de eerste plaats op gericht om inwoners naar werk toe te leiden. Naast dat een betaalde baan inkomen oplevert zorgt het ook voor een sociaal netwerk. We voeren een sluitende aanpak ten aanzien van re-integratie. Zo wordt voor alle werkzoekende inwoners die een bijstandsuitkering aanvragen een diagnose gesteld om het vervolgtraject vorm te geven. Voor werkzoekenden met een Nederlandse taalachterstand wordt drie maanden intensief gewerkt aan zowel diagnostisering als intensieve taaltraining.

Het jeugdbeleid is er op gericht dat jeugdigen gezond en veilig opgroeien. Voor verreweg de meeste kinderen is dit ook het geval. Voor een aantal gaat dit niet vanzelf en is (tijdelijk) passende ondersteuning nodig. Onze inzet is erop gericht zo vroeg mogelijk hulp te bieden. Dit kan in de vorm van de opvoedondersteuners op school. Zij staan jeugdigen (en hun opvoeders) met raad en daad bij en verwijzen zo nodig, ook als het gaat om financiële problemen in het gezin.

Via het onderwijs kunnen jongeren een passende opleiding met arbeidsperspectief volgen en een startkwalificatie behalen. Een belangrijk onderwerp is het voorkomen van schooluitval. Met het project Van school naar werk zetten we in op de toeleiding vanuit het onderwijs naar werk om zo schooluitval en jeugdwerkloosheid te voorkomen.

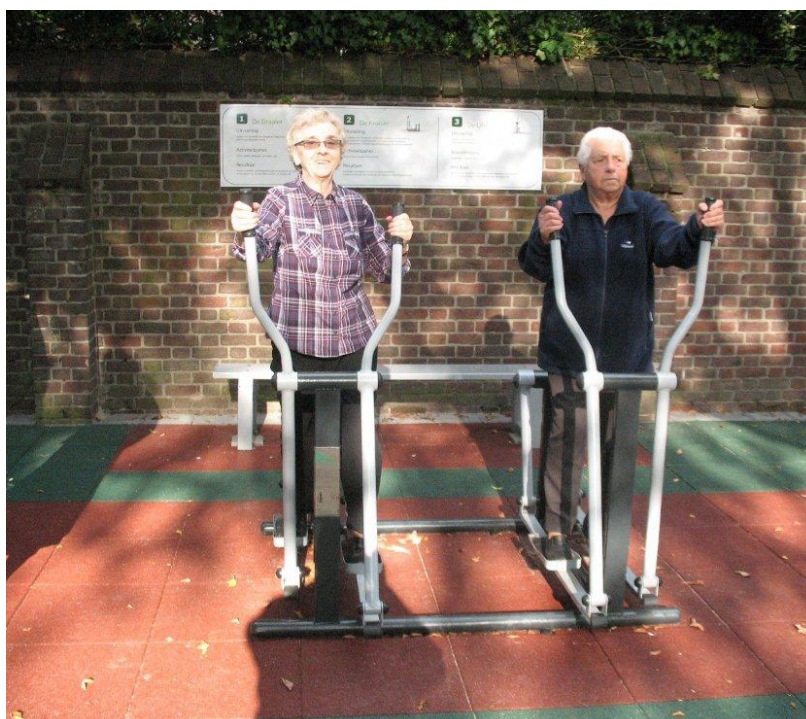
Quote uit het gesprek met vertegenwoordigers van het basisonderwijs:

“Als kinderen zich vervelen in de vakantie, organiseert JIBB gelukkig een sportweek, zodat zij toch iets te doen hebben.”

Laaggeletterdheid plaatst mensen in een achterstandspositie. Het kunnen lezen, schrijven en rekenen is een voorwaarde om mee te kunnen doen in de maatschappij. Zonder deze vaardigheden is het bijzonder lastig om werk te vinden of te behouden. Wij zetten preventief in op laaggeletterdheid door het aanbieden van op taal gerichte programma's op peuterspeelzalen en kinderopvang. Volwassenen bieden we een uitgebreid programma met opleidingen en trainingen ter verbetering van de Nederlandse taal en rekenen via ROC ter AA.

Binnen het gezondheidsbeleid ligt de focus op inwoners met een minimum inkomen met een lage sociaal-economische status (SES). In wijken met een relatief lage SES (Binnenstad-Oost, Helmond-West, Helmond-Noord en Helmond-Oost) vinden extra preventieve gezondheidsbevorderende activiteiten plaats.

De buurtsportcoaches zetten zich in om bewoners samen te laten sporten en bewegen om zo ook contacten op te bouwen en hun netwerk te vergroten.

Regelingen

Individuele bijzondere bijstand is voor inwoners mensen met een laag inkomen, die weinig of geen eigen vermogen hebben en die door omstandigheden bepaalde bijzondere noodzakelijke kosten hebben gemaakt die ze niet kunnen voldoen. Afhankelijk van de draagkracht in inkomen en vermogen kan men in aanmerking komen voor individuele bijzondere bijstand voor extra kosten.

Van de individuele inkomenstoelage kunnen inwoners van 23-65 jaar gebruik maken die geen zicht hebben op een inkomensverbetering en die al 5 jaar of langer (onafgebroken) een inkomen hebben op het sociaal minimum.

Iedereen waarvan het inkomen minimaal is kan kwijtschelding aanvragen voor de privébelasting van de afvalstoffenheffing, rioolrecht en onroerende zaken belasting. De doelgroep voor de kwijtschelding van gemeentelijke heffingen bestaat in principe uit alle huishoudens met een inkomen op minimumniveau. Daarnaast is er op basis van de persoonlijke situatie ook de mogelijkheid om kwijtschelding te verlenen als men (iets) boven het sociaal minimum zit.

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding de wettelijke regeling volgen. Op die punten waar de gemeente beleidsvrijheid heeft om hier positief van af te wijken benut de gemeente deze beleidsvrijheid optimaal.

De regeling voor financiële bijdrage maaltijdvoorziening is een regeling voor mensen die gebruik maken van een maaltijdvoorziening via één van de zorgaanbieders (Savant Zorg of De Zorgboog). Het gaat hierbij om chronisch zieken, gehandicapten en / of ouderen (65+).

Er is een collectieve aanvullende verzekering voor mensen met een minimum inkomen. Dit is een regeling waarmee mensen in aanmerking komen voor een korting op hun verzekeringspremie en een extra uitbreiding van het aanvullend pakket. De collectieve aanvullende verzekering bestaat uit de basis verzekering, een aanvullende verzekering, met een extra uitbreiding voor een hogere vergoeding van bijvoorbeeld de kosten voor tandarts, brillen en hoortoestellen. De kosten voor deze uitbreiding van de verzekering worden gedeeltelijk door de gemeente betaald.

In 2011 is de compensatieregeling eigen bijdragen AWBZ en WMO in werking getreden. Chronisch zieken en gehandicapten die gebruik maken van individuele Wmo-voorzieningen, Abwz-zorg zonder verblijf of een combinatie van beiden zijn hiervoor een eigen bijdrage verschuldigd. Voor mensen met een inkomen tot 120% van het verzamelinkomen bestaat deze uit een vaste, minimale bijdrage per periode. De eigen bijdrage wordt door het CAK opgelegd en direct geheven bij de klant. De gemeente ontziet klanten tot een bepaalde inkomensgrens (ligt rond het sociaal minimum) categoriaal van het betalen van deze eigen bijdragen.

De zwemvangnetregeling is er voor kinderen die in groep 6, 7 of 8 van de basisschool zitten en nog geen zwemdiploma A hebben. Hiermee wordt de kans geboden om het zwemdiploma alsnog te halen tegen een sterk gereduceerd tarief.

Het Team Zelfstandigen is een vertrouwensteam, waar ondernemers met financiële problemen terecht kunnen voor advies wanneer zij zakelijk in problemen komen. Ook kunnen zij een beroep doen op het Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen (de Bbz-regeling). Met deze regeling is het voor zelfstandigen mogelijk om bijstand aan te vragen wanneer zij tijdelijk onvoldoende inkomen uit hun onderneming halen of schulden hebben. Een andere mogelijkheid is het Bbz-bedrijfskrediet; een rentedragende lening voor de betaling van schulden en eventueel voor levensonderhoud. Het initiatief '155-red-een-bedrijf' is een samenwerking tussen de gemeente en het Midden- en Kleinbedrijf. Ondernemers in financiële problemen kunnen hier kosteloos terecht voor bedrijfsadvies en ondersteuning. De aandachtspunten zijn vaak divers en liggen veelal op het vlak van bedrijfsvoering, commercie en/of financiën. Door deze snelle hulpfaciliteit worden problemen regelmatig in de kiem gesmoord, soms mede door inzet van de gemeentelijke Bbz-regeling (Besluit bijstandverlening zelfstandigen).

Op de website www.berekenuwrecht.nl kunnen zowel professionals, vrijwilligers als inwoners bekijken op welke landelijke en lokale voorzieningen en regelingen zij recht hebben.

Sinds 2011 is er een inkomenskaart. Deze kaart toont alle landelijke en gemeentelijke regelingen waar inwoners met een laag inkomen gebruik van kunnen maken. Naast deze inkomenskaart voor professionals wordt er jaarlijks een flyer beschikbaar gesteld voor inwoners van Helmond.

Gesubsidieerde voorzieningen

Via Stichting Leergeld is er per jaar per kind een bedrag beschikbaar voor kinderen van wie de ouders een minimum inkomen hebben. Dit bedrag kan besteed worden aan lidmaatschappen voor sportieve of culturele cursussen. Voor een lidmaatschap voor een sport of scouting wordt er per kind per jaar een bedrag van € 200 beschikbaar gesteld. Voor culturele cursussen gaat het om een bedrag van €350 (waarvan €150 uit sponsorgelden). Daarnaast kunnen aanvragen ingediend worden voor middelen die kinderen of jongeren nodig hebben op het gebied van onderwijs, zoals een laptop of een fiets.

Een groep allochtone moeders geeft aan hoe blij ze zijn dat Stichting Leergeld bestaat. De stichting maakt het mogelijk dat hun kinderen kunnen sporten en daarom mee kunnen doen met hun vrienden. "Deze stichting is echt een uitkomst. Het is een cadeautje voor ons!"

Basisscholen en middelbare scholen hebben projecten over het leren omgaan met geld (basisonderwijs) en het voorkomen van schulden (middelbaar onderwijs). Aandacht voor preventie op jonge leeftijd draagt namelijk bij aan een beter besef van de waarde van geld en een daarbij behorend uitgavenpatroon.

Inwoners die handvatten nodig hebben voor het beheren van de eigen financiën, kunnen bij LEVgroep de budgetcursus 'Omgaan met geld' volgen. In de cursus wordt onder andere ingegaan op het opzetten en bijhouden van de administratie, het voorkomen van schulden en kinderen en geld.

Het intakekompas is een tool die gebruikt wordt om te bepalen of iemand financiële problemen heeft en hoe ernstig deze zijn. Afhankelijk van de ernst van de problemen kan iemand worden doorverwezen naar de formulierenbrigade of naar team Schulddienstverlening van de gemeente.

Mensen met een achterstand in de betaling van hun energierekening worden benaderd door medewerkers van de LEVgroep voor hulp bij het op orde brengen van hun administratie, en eventueel voor het maken van afspraken met de leveranciers. Binnenkort gaat ook de CZ aan gemeente doorgeven welke klanten een betaalachterstand hebben.

De formulierenbrigade biedt kosteloos hulp bij het invullen van formulieren en het op orde brengen van thuisadministratie. Daarnaast voeren zij een voorzieningencheck uit om te bekijken van welke regelingen en voorzieningen gebruik kan worden gemaakt. Vrijwilligers worden gekoppeld aan de hulpvrager en samen gaan zij aan de slag om de administratie op orde te brengen. Tegelijkertijd worden er vaardigheden aangeleerd, zodat de hulpvrager in de toekomst minder of geen hulp meer nodig heeft.

Humanitas werkt op een soortgelijke manier bij de projecten HomeStart en DoorStart. Hoewel deze projecten in eerste instantie dienen om inwoners te helpen bij opvoedingsproblemen, blijken financiële problemen vaak ook aan de orde te zijn. Ook Humanitas koppelt een vrijwilliger aan een gezin met als doel een tijdelijke steun in de rug te bieden.

Vrijwilligers van HomeStart noemen voorbeelden van de positieve effecten van hun rol als vrijwilliger. Als vrijwilliger heb je de tijd, je kunt je volledig aanpassen aan de behoefte die de cliënt op dat moment heeft. Zo groeit er een vertrouwensband, waardoor de cliënt sneller zijn of haar problemen met je durft te bespreken en je advies en hulp durft aan te nemen.

Sociale raadslieden werken vanuit de LEVgroep en zijn wegwijzers in de ingewikkelde wereld van wetten, regelingen, voorzieningen en instanties. Zij ondersteunen inwoners bij het invullen van formulieren, het indienen van aanvragen en het bemiddelen bij problemen met personen en instanties.

Senioren kunnen voor vragen rondom financiën en financiële vaardigheden ook terecht bij de ouderenadviseurs. Voor gehandicapten vervult het GOH hierin een belangrijke rol.

Super Sociaal is een supermarkt waar mensen met een beperkt financieel budget levensmiddelen tegen flink gereduceerde prijzen kunnen kopen. Super Sociaal helpt deze mensen in de tijd dat ze niet over voldoende inkomen beschikken. Huishoudens vinden bij Super Sociaal een aanvulling op hun dagelijkse boodschappen.

Bij de Lets Ruilwinkel kunnen alle inwoners van onze stad terecht voor het ruilen van goederen en diensten. Voor mensen met beperkte financiële middelen betekent dit dat zij door te ruilen spullen en diensten kunnen verkrijgen waar dat anders misschien niet mogelijk was geweest. Dit maakt inwoners minder afhankelijk. Daarnaast draagt de Lets Ruilwinkel bij aan de uitbreiding van het sociale netwerk van de leden.

In het armoedeplatform zijn instellingen en groepen die geconfronteerd worden met armoede verenigd. Zowel professionals, belangenbehartigers als ervaringsdeskundigen hebben hierin een plaats. Het platform heeft als doel om de uitwisseling tussen de instellingen, organisaties en gemeente op het gebied van armoedebestrijding te bevorderen en deze daardoor te verbeteren. Zij spelen ook een belangrijke rol bij het bevorderen van de samenwerking tussen verschillende organisaties en initiatieven.

Quote uit het gesprek met inwoners:

“Het is heel zwaar om voor jezelf te onderkennen dat je niet goed rond kunt komen. Het is nog zwaarder om te moeten accepteren dat je kinderen het slechter hebben dan andere kinderen.”

4. In gesprek met de stad

Zoals in het coalitieakkoord 'Mensen maken de stad' is aangegeven, willen wij nieuw beleid opstellen in samenspraak met de stad. Voor het voorkomen en bestrijden van schulden is een structureel bedrag van € 200.000 per jaar beschikbaar. Wij zijn met zo'n dertig professionals, vrijwilligers en inwoners in gesprek gegaan over het thema armoedebestrijding. Deze gesprekken hebben een schat aan informatie, signalen en suggesties opgeleverd. De uitkomsten hiervan hebben wij op 12 februari 2015 gedeeld tijdens een werkconferentie Armoedebestrijding. Tijdens deze conferentie gingen ruim 100 aanwezigen (vrijwilligers, professionals, inwoners) aan de slag met ideeën en voorstellen voor het minimebeleid. Verderop in deze notitie leest u een groot aantal van deze ideeën terug in de vorm van concrete beleidsvoorstellen. In dit hoofdstuk leest u – op hoofdlijnen – de bevindingen uit de gesprekken en de werkconferentie, gegroepeerd in zes thema's: taboe, preventie, vroegsignalering, gebruik voorzieningen, vaardigheden en meedoen.

Quote uit het gesprek met het armoedeplatform:

"Veel mensen weten wel dat bepaalde voorzieningen bestaan, maar ze weten niet waar ze allemaal recht op hebben en onder wat voor voorwaarden. Dat maakt de drempel wel hoger. Hoewel mond-tot-mond reclame de beste PR is, zit het taboe rondom armoede die reclame wel een beetje in de weg."

Taboe doorbreken

Van zowel inwoners als professionals hoorden we dat er een groot taboe rust op het onderwerp armoede. Veel mensen durven niet met hun financiële problemen naar buiten te treden en vinden het lastig om inkomensondersteunende voorzieningen zoals Super Sociaal en kledingbank Melach te bezoeken. De schaamte om te praten over financiële problemen is groot. Dit geldt – zo bleek uit de gesprekken - met name voor inwoners die door de crisis in financiële problemen zijn gekomen of om andere redenen met beginnende schulden te maken hebben. Bijvoorbeeld een- of tweeverdieners die werkloos zijn geraakt, vanwege woningmarktcrisis met een restschuld of dubbele woonlasten zitten of ondernemers waarvan het bedrijf failliet is gegaan. Problemen worden vaak pas geuit wanneer ze boven het hoofd zijn gegroeid. Verteld werd dat ouders niet uit zichzelf beginnen over problemen, maar pas als er echt niets meer te eten is. Vaak zijn ouders niet bekend met de bestaande voorzieningen en ondersteunende instanties. Pas als er echt geen eten meer is, is men de schaamte voorbij en gewend om gebruik te maken van de voorzieningen die er zijn, zoals de Super Sociaal.

Juist door dit taboe wordt er in de gesprekken en tijdens de werkconferentie op aangedrongen dat mensen maar één keer hun verhaal hoeven te doen om voor een inkomensondersteunende regeling of voorziening in aanmerking te komen.

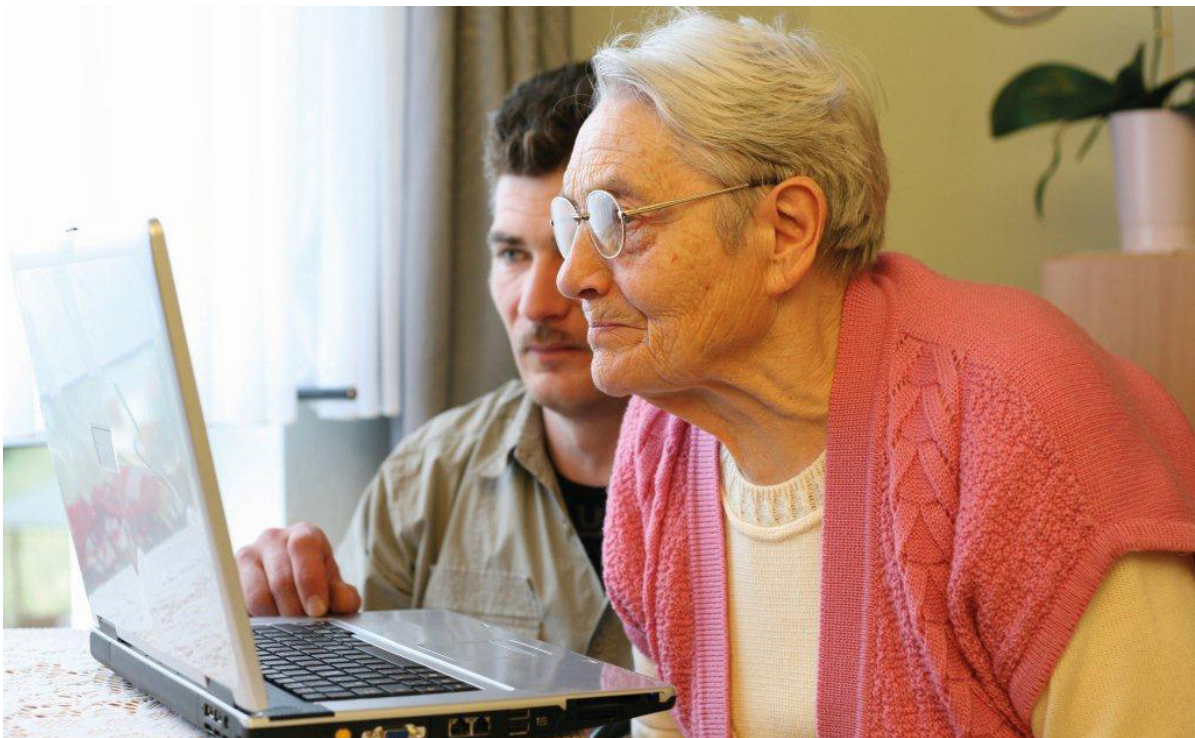
Een medewerkster van Kledingbank Melach vertelt over een klant die letterlijk en figuurlijk niet over de drempel van de kledingbank durfde te stappen. De schaamte was te groot. De medewerkster besloot om dan maar buiten een gesprek met de klant aan te gaan. Pas na het gesprek durfde de klant de stap over de drempel te zetten.

Preventie

Het voorkomen van schulden is een belangrijk onderwerp. Te meer omdat het aantal inwoners met schulden de laatste jaren is toegenomen. Dit zijn niet alleen inwoners met een laag inkomen. Door de economische crisis zijn dit ook steeds vaker inwoners met hoge(re) inkomens, waarbij de financiële verplichtingen tot financiële problemen leiden.

De Formulierenbrigade - die helpt bij het invullen van formulieren en het op orde brengen van thuisadministratie en ook vaardigheden aanleert – wordt als zeer waardevol ervaren door inwoners met wie we gesprekken voerden.

Binnen het onderwijs wordt er ook belang aan gehecht dat kinderen en jongeren goed kunnen omgaan met geld en schulden weten te voorkomen. Niet alle kinderen en jongeren krijgen een financiële opvoeding van huis uit mee. Wanneer kinderen de waarde van geld wordt geleerd en bij jongeren aandacht wordt besteed aan het voorkomen van schulden hebben zij hier later profijt van. Onder jongeren leidt met name het gebruik van smartphones tot financiële problemen, vaak vanwege dure abonnementen met een lange looptijd. Jongeren kunnen vanaf hun achttiende levensjaar rood staan bij banken. Tijdens de gesprekken horen we als suggestie dat lessen over budgetteren standaard onderdeel zouden moeten zijn van het lessenpakket op scholen.

Vroegsignalering

Als financiële problemen in een vroeg stadium geconstateerd worden zijn ze vaak minder groot en beter op te lossen. Inwoners kunnen de problemen vaak nog zelf oplossen, al dan niet met hulp uit het sociale netwerk of van een vrijwilliger van de formulierenbrigade. Bovendien kan dan sneller gewezen worden op de regelingen en andere voorzieningen die er zijn.

Quote uit het gesprek met vertegenwoordigers van het basisonderwijs:

“Warme overdracht van school naar opvoedondersteuners Aan de hand mee kunnen nemen. Alles in het leven start met de relatie.”

Tijdens de gesprekken worden we erop gewezen dat het belangrijk is dat professionals alert zijn op signalen die duiden op financiële problemen (of te weinig bestedingsruimte). Als leerkrachten op school bijvoorbeeld signaleren dat kinderen niet thuis ontbijten, kunnen zij verwijzen naar de opvoedondersteuners die op school aanwezig zijn. De ervaring is dat ouders gemakkelijk hulp van opvoedondersteuners aanvaarden.

Ook Wmo-consulenten hebben een belangrijke signaleringsfunctie. Tijdens de keukentafelgesprekken die zij voeren krijgen zij inzicht in de persoonlijke leefsituatie van hun cliënten en zijn zij in de mogelijkheid om hun cliënten van de benodigde informatie te voorzien. Ook andere professionals die mogelijke knelpunten kunnen signaleren hebben een belangrijke ondersteunings- of verwijzingsfunctie. Bijvoorbeeld medewerkers van woningcorporaties bij huurachterstanden.

Vaak hoorden we tijdens de gesprekken: het moet niet uitmaken waar een signaal binnenkomt, als er maar verwezen wordt naar persoon, organisatie of regeling die ondersteuning kan bieden. Daarvoor is het wel van belang dat de regelingen en voorzieningen bekend zijn bij de professionals. Dit is niet altijd het geval. Ook is het niet altijd bekend naar wie verwezen kan worden.

Quote uit het gesprek met T+Lab:

“Meteen inspringen op signalen. Blijf signaalgevoelig. Als kinderen ongewassen binnen komen, moet dat een reden zijn om iets te doen.”

Gebruik voorzieningen

Inwoners geven aan dat ze de beschikbare regelingen en voorzieningen waarvan gebruik kan worden gemaakt niet kennen. Dit blijkt ook uit de Monitor lage inkomens 2014, waarin staat dat het bereik van de gemeentelijke inkomensondersteunende regelingen vrij laag is.

Tijdens een gesprek met cliënten van Werk en Inkomen blijkt dat zij niet bekend zijn met de meeste voorzieningen, zoals de Lets Ruilwinkel, Kledingbank Melach en Stichting Speel je mee. Dit betekent ook dat zij geen gebruik maken van deze voorzieningen.

De verspreiding van informatie kan effectiever, werd tijdens de werkconferentie gesuggereerd. De relatieve onbekendheid van de inkomensondersteunende regelingen en voorzieningen toont aan dat het bereik van de inkomenskaart onvoldoende is. Uit de gesprekken met inwoners met lage inkomens blijkt ook dat zij weinig gebruik maken van voorzieningen zoals een wijkaccommodatie, omdat ze geen geld hebben voor bijvoorbeeld een kopje koffie. De flyers die hier liggen worden door hen dan ook niet gelezen.

Veel inwoners met een laag inkomen ervaren het als een (te) hoge drempel om telkens informatie en bewijsstukken over hun financiële situatie te moeten aanleveren om voor een voorziening of regeling in aanmerking te kunnen komen. Van verschillende kanten kwam dan ook het verzoek om dit te versimpelen.

Toch zullen er altijd mensen zijn die er niet openlijk voor uit komen dat zij financiële problemen hebben. Vooral voor hen is het van belang dat anoniem informatie verkrijgbaar is en dat deze informatie gemakkelijker via het internet te vinden is.

Quote uit het gesprek met de formulierenbrigade:

“Mensen moeten overal hetzelfde verhaal vertellen. En dat verhaal is lastig genoeg. Je zou er voor moeten zorgen dat mensen hun verhaal maar 1 keer hoeven te vertellen. 1 loket: 1 keuring: 1 ingang bijvoorbeeld.”

Vaardigheden vergroten

Omgaan met (weinig) geld vraagt naast kennis ook bepaalde vaardigheden. Niet iedereen beschikt over deze vaardigheden. Het kan ook voorkomen dat iemand tijdelijk niet in staat is om zijn geldzaken op orde te houden, zoals tijdens een depressie of na het overlijden van een naaste, zo gaven diverse gesprekspartners aan. Tijdelijke hulp kan dan voldoende zijn om te zorgen dat de financiën op orde blijven. In veel gevallen hebben inwoners dan alleen inzicht in hun financiële situatie nodig. Uit de gesprekken kwam naar voren dat senioren en mensen met een beperking vaker behoefte hebben aan hulp bij financiële zaken.

Uitspraak tijdens de werkconferentie armoedebestrijding:

“Het hebben van zelfvertrouwen is belangrijk. En inzicht in het feit dat ze niet de enige zijn.

Er zou een steunpunt moeten zijn voor mensen die het heel slecht hebben. Waar mensen met elkaar kunnen overleggen over hoe ze dingen zouden kunnen oplossen. Een soort zelfhulpgroep.”

Ervaringsdeskundigen zijn belangrijk. Opgemerkt wordt dat mensen tips makkelijker aan kunnen nemen van een lotgenoot dan van een hulpverlener. Maar het komt ook voor dat ervaringsdeskundigen een ander beter adviseren dan zichzelf. Dan kan een zelfhulpgroep uitkomst bieden. Ook in preventieve zin kunnen die ervaringsdeskundigen een rol van betekenis spelen. Zij zouden anderen kunnen leren bewust om te gaan met geld en praktische tips kunnen geven over bijvoorbeeld ruilen en prijsbewust inkopen.

Sinds de crisis hebben ook meer bedrijven en ZZP-ers moeite om het hoofd boven water te houden. Dit vraagt specifieke kennis en vaardigheden.

Meedoen

Zowel inwoners als professionals en vrijwilligers van verschillende organisaties geven nadrukkelijk aan dat zij het belangrijk vinden dat mensen mee kunnen doen. Omdat bijna alle activiteiten geld kosten, constateren zij dat een actief sociaal leven vaak niet mogelijk is en dat het voor mensen vaak lastig blijkt het sociale netwerk te behouden. Dit terwijl een netwerk juist belangrijk is. Een stevig sociaal netwerk voorkomt dat mensen kwetsbaar worden. Sociale contacten kunnen hulp bieden en tips geven. Ook biedt een lokaal sociaal netwerk ondersteuning voor het (weer) mee kunnen doen in de maatschappij.

Ook voor kinderen is het belangrijk dat zij mee kunnen doen met de activiteiten van hun eigen vriendjes, vriendinnetjes en klasgenoten. Wanneer dit niet mogelijk is dreigt voor hen (gedeeltelijke) sociale uitsluiting. Door mee te doen, leren zij ook verschillende (sociale) vaardigheden. Initiatieven als Stichting Leergeld of Speel je mee spelen daarbij een belangrijke rol.

Aangegeven werd dat voor kinderen die opgroeien in gezinnen met weinig financiële middelen, vakanties vaak lang duren. Er is geen geld om op vakantie te gaan of activiteiten te ondernemen die (veel) geld kosten. JIBB ondersteunt hierin door in vakanties verschillende gezonde, sportieve activiteiten te organiseren. Kinderen kunnen kennismaken met verschillende sporten bij sportaanbieders en voor jongeren worden evenementen georganiseerd.

Quote uit het gesprek met allochtone vrouwen:

“Natuurlijk verberg je armoede, ook naar je kinderen toe, je schaamt je er toch voor. Je wilt niet dat ze voelen of merken dat er weinig geld is. Je gaat excuses verzinnen. Maar toch hebben kinderen al op jonge leeftijd door dat het gezin waarin ze opgroeien arm is. Ze zien dat andere kinderen dingen hebben, die zij niet hebben.”

5. Nieuw beleid

Zoals al vaker aangegeven is er de komende jaren meer aandacht voor de zelfredzaamheid van huishoudens met een lager inkomen. Er is een bedrag van € 1.224.000 in 2015 oplopend naar een bedrag van € 1.739.000 in 2018 beschikbaar gesteld.

Een belangrijke maatregel is het verhogen van de inkomensgrens van 110% naar 120% van het sociaal minimum voor de individuele bijzondere bijstand, maaltijdvoorziening, Collectieve Aanvullende Verzekering en de participatieregeling voor schoolgaande kinderen. Vanwege de toename van het aantal aanmeldingen bij schulddienstverlening worden er tot en met 2018 extra middelen uitgetrokken om de hogere aantallen aanmeldingen te kunnen verwerken. Structureel geld is beschikbaar gesteld voor de continuering van de Formulierenbrigade. Ook is extra geld beschikbaar gesteld voor het blijvend beroep dat wordt gedaan op de individuele inkomensvoorslag en bijzondere bijstand. Daarnaast is de benodigde inzet voor het uitvoeren van alle regelingen substantieel toegenomen als gevolg van een toename van het beroep op de regelingen. Super Sociaal en Lets Ruilwinkel blijven we subsidiëren ook na 2018. Naast de hiervoor genoemde maatregelen is er een structureel bedrag van € 200.000 beschikbaar voor het voorkomen van schulden. Voor de invulling van dit bedrag hebben wij gesprekken met de stad gevoerd. De uitkomsten van deze gesprekken hebben geleid tot een aantal ontwikkelpunten en concrete maatregelen. De uitvoering van deze maatregelen begint in 2015. In hoofdstuk 7 vindt u een overzicht van de bijbehorende bedragen.

Taboe doorbreken

Doel:

- Het verminderen van het taboe rondom financiële problemen.

Nieuwe maatregelen:

- Er is meer aandacht voor het bespreekbaar maken van financiële problemen
- Wij zullen de inzet van ervaringsdeskundigen stimuleren

Een taboe is heel moeilijk te doorbreken. Dit verandert niet door alleen maar meer informatie over regelingen en voorzieningen aan te bieden. Wat wel belangrijk is dat er over het onderwerp wordt gesproken. Wij willen stimuleren dat het onderwerp bespreekbaar wordt gemaakt. Door in onze communicatie regelmatig aandacht te vragen voor dit onderwerp. En bijvoorbeeld door het aangeven dat het rond moeten komen met weinig middelen en hierbij hulp te moeten vragen iets is dat veel mensen overkomt. We willen hierover regelmatig met mensen in gesprek gaan, initiatieven ondersteunen waarbij mensen elkaar helpen en opzoeken, voorzieningen breed bekend maken, authentieke verhalen delen, enzovoorts.

Door schaamte hebben mensen moeite een regeling of voorziening aan te vragen, zeker als zij telkens opnieuw informatie over hun financiële situatie moeten overleggen. Een eenmalige uitvraag van gegevens (zie paragraaf 'Gebruik voorzieningen') verlaagt die drempel.

Ook de inzet van ervaringsdeskundigen draagt bij aan het wegnemen van het taboe. Het gaat om mensen die moeten rondkomen met beperkte financiële middelen, of dat in het verleden moesten, en toch actief deelnemen in de samenleving. Zij kunnen door hun ervaring anderen wellicht beter bereiken, adviseren en helpen. Zij weten de weg naar de bestaande voorzieningen en regelingen, maar kunnen ook praktische tips geven. Mensen praten soms liever met iemand die in dezelfde situatie zit of kent, dan met een professional. Deelname aan een zelfhulpnetwerk kan hierbij ook behulpzaam zijn.

In samenspraak met ervaringsdeskundigen en maatschappelijke partners willen we bezien hoe hier invulling aan gegeven kan worden.

Quote uit het gesprek met allochtone vrouwen:

“Stichting Leergeld bijvoorbeeld: een hele goede voorziening, maar ik durfde er niet aan te kloppen. Ik schaamde me er voor. En zelfs toen ik er al op gesprek was, vond ik het zo vervelend dat ik daar iemand tegenkwam die ik kende.”

Preventie

Doel:

- Inwoners kennen de waarde van geld en weten hoe ze schulden kunnen voorkomen.

Nieuwe maatregelen:

- Ophoging van de inkomensgrens van 110% tot 120% van het sociaal minimum voor de individuele bijzondere bijstand, maaltijdvoorziening, Collectieve Aanvullende Verzekering en de participatieregeling voor schoolgaande kinderen
- Structurele subsidie voor projecten op basisscholen en middelbare scholen gericht op het leren omgaan met geld
- Samenwerking met Rabobank en ING in de preventieve aanpak van financiële problemen
- In samenwerking met het Nibud de mogelijkheden onderzoeken voor preventieve producten

Een behoorlijke groep mensen met een betaalde baan valt net buiten de bestaande regelingen, terwijl ze wel weinig geld te besteden heeft. Door de ophoging van de inkomensgrens naar 120% van het sociaal minimum voor de individuele bijzondere bijstand, maaltijdvoorziening, Collectieve Aanvullende Verzekering en de participatieregeling voor schoolgaande kinderen (Stichting Leergeld) kunnen ook zij hiervan gebruik maken en daardoor hebben zij meer financiële armslag.

Bij preventie van schulden gaat het om verschillende doelgroepen, die ieder hun eigen aanpak vereisen. Bij kinderen gaat het om bewustwording van de waarde van geld. Jongeren hebben steeds vaker grote uitgaven door hun smartphone met (dure) abonnementen en mogen vanaf hun achttiende jaar rood staan bij de bank. Bij preventie voor volwassenen gaat het om het overzien van de balans tussen inkomsten en uitgaven: hoe om te gaan met (minder) financiële middelen en het op orde brengen van de administratie.

Om in te zetten op preventie onder kinderen en jongeren hebben wij de afgelopen jaren projecten over omgaan met geld gesubsidieerd. Omdat wij blijvend willen inzetten op preventie, gaan we deze projecten op de basisscholen en middelbare scholen structureel subsidiëren. Deze projecten weten op een aansprekende manier kinderen en jongeren bekend te maken met de waarde van geld en het voorkomen van schulden.

Ook de subsidie voor de werkzaamheden van de Formulierenbrigade wordt gecontinueerd. Met de Formulierenbrigade bekijken wij in hoeverre de vrijwilligers vinger aan de pols kunnen houden om terugval te voorkomen.

De Rabobank en de ING hebben aangeboden een bijdrage te willen leveren in de preventieve aanpak van financiële problemen. Samenwerkingsmogelijkheden worden binnenkort nader verkend, waarbij wij ook aandacht vragen voor maatwerkoplossingen die banken bij schuldenproblematiek mogelijk kunnen bieden, zoals het omzetten van kortlopende in langlopende leningen, kwijtschelding en schuldsanering.

Het Nibud ondersteunt gemeenten met advies en producten die gericht zijn op het voorkomen van schulden en financiële problemen van inwoners. Wij onderzoeken de mogelijkheden om in samenwerking met het Nibud in te zetten op preventie.

Vroegsignalering

Doel:

- Het verbeteren van vroegsignalering om te voorkomen dat financiële problemen uitgroeien tot problematische schulden.

Nieuwe maatregelen:

- Samen met betrokken instellingen en organisaties bespreken hoe we de samenwerking en afstemming in het kader van de vroegsignalering gaan verbeteren, bij voorkeur met ondersteuning van het Goede Gierenfonds. (Landelijk fonds dat op een andere, vernieuwende manier wil omgaan met schuldenproblematiek. Zij kopen schulden op en maken met de schuldenaar afspraken over de aflossing en over het voorkomen van nieuwe financiële problemen.)

Vroegsignalering is van belang om in een vroegtijdig stadium hulp te kunnen bieden om zo het ontstaan van grotere financiële problemen te voorkomen. Deze situatie moet eerst herkend worden. De volgende stap is het erkennen van het probleem, zodat het uiteindelijk aangepakt kan worden. Een veelgehoorde klacht is dat organisaties onvoldoende op de hoogte zijn van elkaars expertise en mogelijkheden. Dit is noodzakelijk om naar elkaar te kunnen verwijzen.

Een ander punt van aandacht hierbij is ook de daadwerkelijke verwijzing – of warme overdracht – als financiële problemen worden gesignaleerd, bijvoorbeeld bij de constatering van huurachterstand.

Beide punten hebben te maken met het kennen van elkaars expertise en een goede samenwerking. Hierin willen we investeren. We willen graag met ondersteuning van het Goede Gierenfonds in gesprek gaan met onze partners in de stad en bespreken hoe we dit gaan verbeteren.

Gebruik voorzieningen

Doel:

- Inwoners kunnen gemakkelijker gebruik maken van voorzieningen en regelingen.

Nieuwe maatregelen:

- Ontwikkeling van een eenmalige inkomenstoets
- Grotere rol van communicatie en voorlichting

Naast diverse landelijke regelingen zijn er in Helmond aanvullend al veel regelingen en voorzieningen. Gemeentelijke regelingen, gesubsidieerde voorzieningen en particuliere initiatieven bieden tal van ondersteuningsmogelijkheden voor inwoners die het financieel moeilijk hebben. Het probleem is echter dat veel inwoners geen gebruik maakt van deze voorzieningen. Ofwel omdat zij de regelingen niet kennen of de weg er naartoe niet weten. Ofwel omdat het telkens weer moeten aanleveren van alle informatie over de financiële situatie een (te) hoge drempel is. Zeker als schaamte over de situatie meespeelt.

Een belangrijke stap zetten we door de introductie van een eenmalige inkomenstoets. Als aangetoond kan worden dat het inkomen niet hoger is dan 120% van het sociaal minimum, wordt hiervan een bewijs afgegeven dat een jaar geldig is. Met dit bewijs kan gebruik worden gemaakt van de verschillende voorzieningen en regelingen. Bij de aanvraag van dit bewijs informeren wij de aanvragers ook over de beschikbare regelingen en voorzieningen. Waar mogelijk worden (ook gelet op de verplichting van eenmalige gegevens uitvraag) via bestandsvergelijkingen inwoners waarvan al is vastgesteld dat men tot de doelgroep behoort ambtshalve bepaalde toekenningen gerealiseerd.

Verschillende organisaties in de stad hebben aangegeven graag mee te willen werken aan het versimpelen van de toegang tot hun voorziening, zodat de betreffende inwoners hier gemakkelijker gebruik van kunnen maken. Met de betreffende organisaties onderzoeken we hoe de verschillende toelatingsvoorwaarden verder op elkaar afgestemd kunnen worden.

Communicatie en voorlichting spelen een belangrijke rol bij het verbeteren van het gebruik van voorzieningen. Wij zetten verschillende communicatiemiddelen en –kanalen in om de bestaande regelingen en voorzieningen onder de aandacht van onze inwoners te brengen. In hoofdstuk 6 gaan we hier verder op in.

Quote uit het gesprek met Saldoplus:

“Herhaling is belangrijk. Dingen blijven pas hangen als ze het vaker horen. Daarom moet je inwoners op verschillende manieren voorlichten over de bestaande voorzieningen.”

Vaardigheden vergroten

Doelen:

- Meer inwoners kunnen zelfstandig rondkomen met weinig financiële middelen.
- Ondernemers worden beter ondersteund bij financiële problemen.

Nieuwe maatregelen:

- Continuering van de subsidie aan de Formulierenbrigade
- Inzet ervaringsdeskundigen
- Stimuleren van de oprichting van de Brabantse Zaak

De Formulierenbrigade vervult een belangrijke rol bij het aanleren van vaardigheden om met het beschikbare geld rond te kunnen komen en de administratie op orde te houden. Zoals eerder aangegeven continueren wij de subsidie voor deze voorziening.

Ook onderzoeken we samen met maatschappelijke organisaties en ervaringsdeskundigen in de stad welke rol ervaringsdeskundigen kunnen hebben in het adviseren en ondersteunen bij het rondkomen met weinig financiële middelen.

Sinds de crisis kost het zelfstandig ondernemers steeds meer moeite om hun bedrijf financieel gezond te houden. Stichting Ondernemersklankbord Zuidoost Brabant wil graag in samenwerking met onze gemeente onderzoeken of in Helmond een project kan worden opgezet dat is geïnspireerd op 'De Rotterdamse Zaak'. Bij de Rotterdamse Zaak worden ondernemers geadviseerd en ondersteund wanneer zij een beroep willen doen op sociale wetgeving voor ondernemers (BBZ) en niet zelfstandig in staat zijn hiertoe benodigde informatie aan te leveren. Het Team Zelfstandigen kan hier vanuit de gemeente een rol in vervullen. Voor overige partners leggen wij contact met economische en/of commerciële hbo-opleidingen in de omgeving.

Quote uit het gesprek met medewerkers van de GGD:

“Je kunt mensen veel beter leren om te vragen, om zelf te zoeken, dan een vloed aan informatie over ze uit te storten.”

Dat alle kinderen
kunnen meedoen
- hun vriend-
en klas-
jes

Meedoen

Doelen:

- Alle kinderen in onze stad kunnen sporten of een culturele cursus volgen.
- Onderzoeken wat de effecten zijn van het opkopen van kleine schulden die gedeeltelijk afgelost kunnen worden door het verrichten van vrijwilligerswerk.

Nieuwe maatregelen:

- Uitbreiding van de doelgroep van Stichting Leergeld
- Pilot opkopen van schulden met tegenprestatie
- Ondersteuning van initiatieven die participatie in de samenleving van inwoners bevorderen

Stadsleerbedrijf

In het kader van het sociaal innovatief fonds, hebben wij het voornemen om een stadsleerbedrijf op te richten. In het stadsleerbedrijf zetten bewoners, bijvoorbeeld vrijwilligers, mensen met een uitkering die een tegenprestatie kunnen leveren of die deelnemen aan een re-integratietraject, hun talenten en capaciteiten in voor onze stad. Het dienstenpakket zal heel divers en breed zijn: van werkzaamheden in de openbare ruimte tot het leveren van zorg- en gemaksdiensten. De deelnemers aan het leerbedrijf worden waar nodig ondersteund door professionals zodat zij zichzelf kunnen ontwikkelen (bijvoorbeeld door het volgen van een opleiding) en bij het uitvoeren van de werkzaamheden.

Verbreden doelgroep Stichting Leergeld

Zoals genoemd in het coalitieakkoord hebben wij aandacht voor kinderen, zodat zij ongeacht de financiële situatie van het gezin waarin zij opgroeien mee kunnen doen. Door de ophoging van de inkomensgrens naar 120% van het sociaal minimum kan een groter deel van de ouders gebruik maken van Stichting Leergeld. Er is echter ook een groep kinderen die opgroeit in een gezin met een lager besteedbaar inkomen, bijvoorbeeld door financiële verplichtingen en/of schulden in combinatie met verlies van een baan van een van de ouders. Om te voorkomen dat deze kinderen langs de zijlijn blijven staan, willen wij ook deze groep gebruik laten maken van Stichting Leergeld. Wij stellen subsidie ter beschikking die Stichting Leergeld kan besteden aan kinderen die tot deze doelgroep behoren.

Een van de ingediende voorstellen tijdens de werkconferentie is de ondersteuning door Stichting Leergeld ook te laten gelden voor kinderen van 0 tot 4 jaar. Omdat deze allerkleinsten ook al mee kunnen doen aan bijvoorbeeld babyzwemmen of peutergym, breiden wij de doelgroep van Stichting Leergeld uit met kinderen van 0 tot 4 jaar.

Opkopen (kleine) schulden gezinnen met tegenprestatie

Het hebben van schulden heeft vaak grote gevolgen voor een gezin. In de praktijk zien wij regelmatig combinaties van schuldenproblematiek, psychische en/of verslavingsproblemen en jeugdzorg in één gezin. Dit wordt ook wel de 'giftige cocktail' genoemd: "als er én schulden zijn én ggz én jeugdzorg, dan heeft dat een verlamrend effect. Als je op een andere manier met schulden zou omgaan, schept dat misschien ruimte waardoor je problemen die in het gezin spelen eerder kunt oplossen." (Pieter Hilshorst, 2014)

Samen met het Goede Gierenfonds gaan wij bekijken welke mogelijkheden er zijn voor deze gezinnen voor het opkopen van kleine overzienbare schulden die aanleiding kunnen zijn voor grotere problematische schulden. Het financieel aflossen van deze schulden is vaak geen optie, maar met een tegenprestatie in de vorm van bijvoorbeeld vrijwilligerswerk in het stadsleerbedrijf zou dit wel kunnen. Wij voeren een verkennend onderzoek uit om te bekijken wat er juridisch haalbaar en uitvoerbaar is. We stellen een bedrag ter beschikking, waarmee een pilot uitgevoerd kan worden. Mogelijkheden voor cofinanciering of samenwerking met andere partners worden nader onderzocht.

Voortzetten projecten

Zoveel mogelijk inwoners, jong en oud, moeten de kans krijgen om mee te doen in onze samenleving. Initiatieven die inwoners hierbij ondersteunen of stimuleren willen wij bevorderen. Zo stellen wij subsidie beschikbaar voor van Grijs naar Groen en Stichting Speel je mee. Van Grijs naar Groen is een project waarbij inwoners met een uitkering de kans krijgt om aan de slag te gaan in moestuinen. Het dient meerdere doelen: armoedebestrijding, gezond leven, zelfregie, meedoen in de wijk en iets (terug)doen voor een ander. De komende jaren willen wij dit project doorontwikkelen zodat meer inwoners de kans krijgen hieraan mee te doen. Stichting Speel je mee ondersteunt gezinnen bij het vieren van kinderverjaardagen. Ouders met een laag inkomen kunnen een verjaardagspakket ophalen en een cadeau uitzoeken wanneer hun kind jarig is.

Tijdens de werkconferentie armoedebestrijding opperden inwoners mooie ideeën voor nieuwe initiatieven die gericht zijn op het laten meedoen van inwoners in onze samenleving.

We willen graag ruimte geven aan creativiteit en ondernemerschap in de stad. Als gemeente willen we graag meedenken met initiatiefnemers en hen waar nodig faciliteren. Zo nodig kan een beroep worden gedaan op middelen vanuit het Sociaal Innovatief Fonds. Dit kunnen initiatieven zijn van inwoners maar ook innovatie ideeën van organisaties. Het gaat vooral om ideeën of initiatieven die een bijdrage leveren aan het versterken van de zelfregie en sociale netwerken van onze inwoners. Dit levert een bijdrage aan het versterken van lokale netwerken in de stad en een vermindering van het beroep op dure vormen van zorg of ondersteuning. Niet alleen de gemeente kan meedenken met initiatieven en deze waar nodig ondersteunen, er zijn ook andere partijen die kunnen faciliteren (zoals fondsen, wijkraad, et cetera).

Quote van een klant van Super Sociaal:

"Het meest vervelend aan mijn financiële situatie vind ik dat ik altijd 'nee' moet zeggen tegen mijn kinderen."

6. Communicatie

In deze nota is communicatie al meerdere malen genoemd. Goede communicatie over voorzieningen draagt bij aan het gebruik. Dialoog met betrokkenen en voorbeeldverhalen dragen bij aan het verlagen van de drempel. Daarbij is het belangrijk niet alleen breed vanuit de gemeente te communiceren, maar ervoor te zorgen dat alle informatie op de juiste plekken, op de juiste momenten en bij de juiste personen beschikbaar is. Of een inwoner nu een vraag stelt aan een vrijwilliger van de Formulierenbrigade, zelf op zoek gaat op internet of een gesprek heeft met zijn klantbegeleider bij het Werkplein; overal moet de juiste informatie gemakkelijk beschikbaar en eenvoudig te begrijpen zijn.

Uitgangspunten voor communicatie:

- Teksten zijn eenvoudig, kort en begrijpelijk (B1 leesniveau)
- Waar mogelijk kiezen we voor persoonlijke, gerichte communicatie naast stadsbrede communicatie
- We maken gebruik van het brede netwerk in de stad

We vragen een klein aantal ervaringsdeskundigen (inwoners, partners uit de stad) om de komende tijd af en toe met ons mee te denken over communicatie over armoede. Welke voorbeeldverhalen kunnen we gebruiken? Hoe kunnen we partners in de stad het beste faciliteren? Ook vragen we hen om concept-teksten voor bijvoorbeeld brieven en folders mee te lezen op begrijpelijkheid.

Bekendheid aanbod versterken met communicatiemiddelen

We ontwikkelen een divers aantal communicatiemiddelen, die zowel door de gemeenten als door anderen kunnen worden ingezet. We zetten meerdere communicatiekanalen in. Gedacht kan worden aan:

- filmpje waarin kernboodschap tot uitdrukking komt en waarin we verschillende mensen (organisaties uit de stad, inwoners zelf etc.) aan het woord laten. Dit filmpje verspreiden we via bijvoorbeeld social media, de gemeentelijke website, Guido Helmond en stellen we beschikbaar aan partners
- een publieksvriendelijke korte versie van het minimabeleid
- een flyer voor professionals en inwoners met meer uitleg over de beschikbare regelingen en organisaties. Verspreiding huis aan huis, via klantbegeleiders van Werkplein en Zorg & Ondersteuning, alsook via de verschillende maatschappelijke organisaties
- een maandelijkse rubriek op de gemeentepagina in De Loop met serviceberichten over gemeentelijke inkomensregelingen/voorzieningen. Deze onderwerpen presenteren we ook via social media en de website. Ook stellen we deze teksten beschikbaar aan partners (naar behoefte) en aan wijken ten behoeve van eigen communicatiekanalen (bijvoorbeeld Wijkbladen en wijkwebsites)
- extra aandacht aan communicatie over de nieuwe beleidsmaatregelen, zoals de eenmalige inkomstenstoets en de uitbreiding van de doelgroep

Guido Helmond, de digitale sociale kaart, is de centrale plek op internet waar informatie van verschillende aanbieders over rondkomen met een laag inkomen te vinden is. Op dit moment wordt Guido Helmond vernieuwd. We nodigen partners in de stad uit zich op deze plek te presenteren, voor zover zij dit niet al doen. Bovengenoemde flyer en maandelijkse nieuwsberichten worden ook via Guido beschikbaar gesteld

7. Financiën

Wat doen we al?	Bedrag
Individuele bijzondere bijstand (Op basis van de uitgaven in 2014)	€ 1.617.000
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen (Op basis van de uitgaven in 2014)	€ 1.506.225
Maaltijdvoorziening (Op basis van de uitgaven in 2014)	€ 34.000
Collectieve Aanvullende Verzekering (Op basis van de uitgaven in 2014)	€ 231.000
Individuele inkomenstoeslag	€ 419.000
Zwemvangnetregeling	€ 35.240
Subsidie Stichting Leergeld	€ 47.341
Subsidie Super Sociaal	€ 25.000
Subsidie Lets Ruilwinkel (t/m 2017)	€ 40.000
Schulddienstverlening	€ 1.080.000
Totaal	€ 5.034.806

Wat zijn de reeds vastgestelde versterkingen?	Bedrag
Ophoging van de inkomensgrens naar 120% van het sociaal minimum voor de individuele bijzondere bijstand, maaltijdvoorziening, Collectieve Aanvullende Verzekering en de participatieregeling voor schoolgaande kinderen	€ 600.000
Structurele subsidie voor de continuering van de formulierenbrigade	€ 50.000
Extra middelen in verband met het blijvend beroep dat wordt gedaan op de bijzondere bijstand en de individuele inkomenstoeslag	€ 150.000
Extra middelen voor de toename van de benodigde inzet voor het uitvoeren van alle regelingen	€ 90.000
Extra (incidentele) middelen voor Super Sociaal en Lets Ruilwinkel voor 2018 (De dekking voor de subsidie aan deze twee organisaties is geregeld tot en met 2017)	€ 115.000
Extra (incidentele) middelen voor schulddienstverlening, oplopend van 2015 tot en met 2018	€ 134.000 (2015) - € 534.000 (2016 t/m 2018)
Totaal	€ 1.024.000 in 2015, € 1.424.000 in 2016 en 2017, € 1.539.000 in 2018.

Wat zijn de nieuwe versterkingen?		Bedrag
Taboe doorbreken	Meer aandacht voor het bespreekbaar maken van financiële problemen (communicatie)	Zie 'Gebruik voorzieningen'
Taboe doorbreken	Inzet van ervaringsdeskundigen stimuleren	Zie 'Vaardigheden vergroten'
Preventie	Structurele subsidie projecten op scholen	€ 20.000
Preventie	In samenwerking met het Nibud de mogelijkheden onderzoeken voor preventieve producten	Zie 'Gebruik voorzieningen'
Vroege signalering	Verbetermogelijkheden met partners in de stad	€ 20.000
Gebruik voorzieningen	Ontwikkeling eenmalige inkomenstoets	€ 25.000
Gebruik voorzieningen	Grotere rol communicatie en voorlichting	€ 10.000
Vaardigheden vergroten	Inzet ervaringsdeskundigen	€ 20.000
Vaardigheden vergroten	Stimuleren van de oprichting van de Brabantse Zaak	€ 5.000 (max.)
Meedoen	Uitbreiding doelgroep Stichting Leergeld	€ 20.000
Meedoen	Opkopen van schulden	€ 50.000
Meedoen	Initiatieven gericht op meedoen	€ 30.000
Totaal		€ 200.000

Bijlage 1

Overzicht van de gesprekspartners

Allochtone vrouwengroep
Armoedeplatform
Basisonderwijs
Bibliotheek
BJ Brabant
Cliëntenraad Werkplein Regio Helmond
Formulierenbrigade
GGD
GOH
Helmond Jong2Gether
HomeStart
JIBB
Jobfactory
Kledingbank Melach
Lets Ruilwinkel
LEVgroep
Matchmentor
Rabobank
Saldoplus
Seniorenraad
Stichting Durf jij
Stichting Leergeld
Stichting Lief
Stichting Microhulp Helmond
Stichting Speel je mee
Super Sociaal
T+Lab
Thuisadministratie Humanitas
Van grijs naar groen
Voortgezet onderwijs

Enkele klanten van Werk en Inkomen
Enkele klanten van Super Sociaal en Lets Ruilwinkel

Bijlage 2

Uitkomsten werkconferentie armoedebestrijding

Het doel van de werkconferentie armoedebestrijding was tweeledig; de resultaten van de gesprekken met de gesprekspartners uit de stad werden teruggekoppeld en daarna werd de aanwezigen gevraagd om na te denken over mogelijke maatregelen die aansluiten bij de genoemde resultaten. De aanwezigen werd gevraagd om na te denken over quick wins, maatregelen die op de korte termijn uitvoerbaar zijn, en grote beloften, grote veranderingen die als stip op de horizon kunnen dienen.

De nieuwe maatregelen die bedacht werden kunnen onderverdeeld worden naar een aantal thema's. Per thema wordt een selectie van de opgehaalde ideeën genoemd.

1. Het bereik en gebruik van voorzieningen en regelingen

Er werden vele ideeën geopperd over hoe het de bekendheid van de bestaande voorzieningen en regelingen vergroot kan worden: een lijst met alle bestaande voorzieningen voor inwoners met beperkte financiële middelen - advertenties in wijkkranten - kraam op de wekelijkse markt waar mensen informatie kunnen halen - wijkteams bij inwoners laten aanbellen om ze informatie te geven.

Ook werden ideeën genoemd over het uitbreiden van de grenzen aan de regelingen: ook witgoed standaard vergoeden in de individuele bijzondere bijstand - meer inwoners gebruik laten maken van de inkomensondersteunende regelingen - inwoners automatisch in aanmerking laten komen voor de inkomensondersteunende regelingen.

2. Eenmalig gegevens aanleveren

Het tweede thema waarover veel ideeën zijn opgeleverd is het eenmalig aanleveren van gegevens: eenmalige inkomensvoets - één intakeformulier voor alle instanties - gegevens van de ene organisatie doorgeven aan de volgende (met toestemming van de klant) - één fysiek loket waar inwoners terecht kunnen met vragen en voor het aanvragen van voorzieningen.

3. Betere samenwerking tussen organisaties

Een aantal ideeën werden genoemd die te maken hebben met samenwerking: betere samenwerking tussen organisaties - samenwerking tussen wijkraden en organisaties.

4. Preventie en vroege signalering

Over het onderwerp preventie en signalering kwamen twee ideeën naar voren: kinderen leren omgaan met geld (projecten op scholen) – meldpunt bij de gemeente voor een achterstand in de betaling van huur, energie, ziektekosten, etc.

5. Schulden

Rondom het thema schulden werden de volgende ideeën bedacht: schulden laten aflossen door het verlenen van diensten - de gemeente of een stichting neemt de schulden over - geen criteria om in aanmerking te komen voor schuldienstverlening.

6. Landelijke wetgeving

Een aantal ideeën hebben betrekking op landelijke wetgeving. Dit betekent dat wij als gemeente weinig of geen invloed hierop hebben: het centraal beheren van loonstroken, ID-gegevens en bankafschriften – toeslagen na 6 maanden definitief beschikken - een basisinkomen voor iedereen - geld afschaffen, zijn enkele van die ideeën.

7. Concrete ideeën

Ten slotte werden er nog vele concrete ideeën opgeschreven: een voorziening in wijkaccommodaties waar mensen hun was kunnen doen (mini-wasserette) - braakliggende grond gebruiken om collectieve groentetuinen van te maken - Stichting Leergeld ook beschikbaar maken voor kinderen van 0 tot 4 jaar - pasje waarmee inwoners korting kunnen krijgen in alle supermarkten in Helmond - auto's of apparatuur delen met de wijk of straat - gratis internet - ideeënbus voor wensen per wijk.

